

PUNYSHLOK AHILYADEVI HOLKAR SOLAPUR UNIVERSITY, SOLAPUR

M.A. Language & Social Sciences Affiliated College Sturcutre

M.A.I - Marathi Sem.- I & II

Choice Based Credit System

2020 – 21

Semester	Code	Title of the Paper	Semester Exam			L	T	P	Credits
First		Hard Core Compulsory Paper							
HCT	1.1	साहित्यविचार	80	20	100	4	1	0	5
HCT	1.2	मराठी भाषा : संवाद व उपयोजन भाग- १	80	20	100	4	1	0	5
HCT	1.3	आधुनिक मराठी वाङ्मयाचा इतिहास (इ.स. १८०० ते १९२०)	80	20	100	4	1	0	5
	DSE	DSE(Discipline Specifice Elective) A (Any one) Optional							
SCT	1.1	एका लेखकाचा अभ्यास (मध्ययुगीन) संत तुकाराम	80	20	100	4	1	0	5
SCT	1.2	लोकसाहित्य	80	20	100	4	1	0	5
		Soft Core B (Any One) Optional							
SCT	1.1	मराठी विज्ञान साहित्य	80	20	100	4	1	0	5
SCT	1.2	बालसाहित्य	80	20	100	4	1	0	5
		Total	400	100	500	20	5	0	25
Second		Hard Core Compulsory Paper							
HCT	1.1	साहित्य समीक्षा	80	20	100	4	1	0	5
HCT	1.2	मराठी भाषा : संवाद व उपयोजन भाग- २	80	20	100	4	1	0	5
HCT	1.3	आधुनिक मराठी वाङ्मयाचा इतिहास (इ.स. १९२० ते १९६०)	80	20	100	4	1	0	5
		Soft Core A (Any One) Optional							
SCT	1.1	एका लेखकाचा अभ्यास (आधुनिक) महात्मा जोतीराव फुले	80	20	100	4	1	0	5
SCT	1.2	मराठी लोकसाहित्य	80	20	100	4	1	0	5

		Generic Elective (Any one)							
OET	1.1	मराठी भाषा व स्पर्धा परीक्षा	80	20	100	4	1	0	5
OET	1.2	सृजनशील साहित्य	80	20	100	4	1	0	5
		Total	400	100	500	20	5	0	25

**PUNYASHLOK AHILYADEVI HOLKAR
SOLAPUR UNIVERSITY, SOLAPUR**

Faculty of Humanities

New Syllabus (CBCS)

**Language & Social Sciences Afililiated
College Structure**

M.A. Part I - Marathi (Sem. I & II)

with effect from June २०२०

पुण्यश्लोक अहिल्यादेवी होळकर सोलापूर विद्यापीठ, सोलापूर

एम.ए.भाग - १ विषय - मराठी

नवीन अभ्यासक्रम (CBCS Pattern)

Language & Social Sciences Affiliated College Structure

शैक्षणिक वर्ष : २०२० - २०२१, २०२१ - २०२२, २०२२ - २०२३

सत्र पहिले

अभ्यासपत्रिका HCT- १.१. साहित्यविचार

अभ्यासपत्रिका HCT- १.२. मराठी भाषा : संवाद व उपयोजन भाग- १

अभ्यासपत्रिका HCT- १.३. आधुनिक मराठी वाङ्मयाचा इतिहास
(इ.स. १८०० ते १९२०)

अभ्यासपत्रिका SCT- १.१. एका लेखकाचा अभ्यास (मध्ययुगीन)

संत तुकाराम

किंवा

१.२. लोकसाहित्य

अभ्यासपत्रिका SCT- १.१. मराठी विज्ञान साहित्य

किंवा

१.२. मराठी बालसाहित्य

सत्र पहिले

अभ्यासपत्रिका HCT १.१. साहित्यविचार

गुण ८०

उद्दिष्ट्ये :

१. साहित्य संकल्पना समजून घेणे.
२. साहित्यशास्त्र आणि समीक्षा सहसंबंध लक्षात घेणे.
३. साहित्यनिर्मितीचे विविध सिद्धांत समजून घेणे.
४. साहित्यनिर्मिती व आस्वाद संदर्भातील वाद समजून घेणे.
५. साहित्यप्रकारांची संकल्पना व प्रकार समजून घेणे.

अ.क्र.	घटक	तासिका	श्रेयांक
१.	साहित्य : संकल्पना व विशेष अ) साहित्याचे स्वरूप, विविध व्याख्या ब) ललित साहित्य व ललितेतर साहित्य क) साहित्याची वैशिष्ट्ये ड) साहित्याची प्रवृत्ती	१५	१
२.	साहित्य निर्मिती सिद्धांत अ) रस सिद्धांत ब) रीति सिद्धांत क) ध्वनी सिद्धांत ड) लय सिद्धांत	१५	१
३.	वाङ्मयीन वाद अ) अभिजातवाद ब) सौंदर्यवाद क) वास्तववाद ड) मार्क्सवाद इ) देशीवाद	१५	१
४.	साहित्यप्रकारांची संकल्पना अ) साहित्यप्रकार : करार व्यवस्था आणि सूक्ष्मविचार ब) कथनात्म (कथा, कादंबरी) क) नाट्यात्म (नाटक) ड) भावात्म (कविता)	१५	१

संदर्भ ग्रंथ :

१. साहित्य आणि समीक्षा - वा. ल. कुलकर्णी
२. साहित्यविचार - अरविंद वामन कुलकर्णी
३. साहित्यविचार - संपादक द. दि. पुंडे आणि स्नेहल तावरे
४. वाङ्मयीन वाद - संपा. सीताराम रायकर, पंडीत टापरे
५. साहित्यातील संप्रदाय - रा. शं. वाळंबे
६. साहित्य सिध्दांत - अनुवाद मिलिंद मालशे
७. साहित्याचे तत्त्वज्ञान - वि. ना. ढवळे
८. साहित्यशास्त्र : स्वरूप आणि समस्या - वसंत पाटणकर
९. साहित्य : अध्यापन आणि प्रकार - वा. ल. कुलकर्णी गौरवग्रंथ, संपादक श्री. पु. भागवत, सुधीर रसाळ, मंगेश पाडगावकर, मौज प्रकाशन, मुंबई. १९८७
१०. कथनमीमांसा - लेख गंगाधर पाटील, अनुष्टुभ, दिवाळी अंक १९९१.
११. साहित्य: मूल्य आणि मूल्यांकन - निशिकांत ठकार
१२. साहित्य समीक्षा प्रदीप - सुधीर रसाळ
१३. साहित्य - सिध्दांत - स.गं. मालशे
१४. टीकास्वयंवर - भालचंद्र नेमाडे, साकेत प्रकाशन, औरंगाबाद
१५. समीक्षेतील नव्या संकल्पना - संपा. मनोहर जाधव, स्वरूप प्रकाशन, औरंगाबाद

अभ्यासपत्रिका HCT १.२. मराठी भाषा : संवाद व उपयोजन भाग- १

गुण ८०

उद्दिष्टे :

१. भाषिक संवादाचे महत्त्व आणि संवाद प्रक्रियेतील विविध घटकांचा परिचय करून देणे.
२. संवाद माध्यमांचे स्वरूप समजून घेणे.
३. संवाद माध्यमांचे सामाजिक व सांस्कृतिक योगदान स्पष्ट करणे.
४. मराठी भाषा आणि समकालीन समाजमाध्यमांचे स्वरूप समजून घेता येईल
५. संहितालेखनाचे महत्त्व समजेल.

अ.क्र.	घटक	तासिका	श्रेयांक
१.	संवादाची मूलतत्त्वे अ) संवाद : गरज, स्वरूप व कार्य ब) संवादाची माध्यमे क) संवादाचे सिद्धांत ड) संवादाचे घटक इ) भाषिक संवाद : भाषण, श्रवण, वाचन, लेखन	१५	१
२.	वक्तृत्व : तंत्र व कौशल्ये अ) वक्तृत्व : स्वरूप व वैशिष्ट्ये ब) वक्तृत्वाची पूर्वतयारी व उपयोजन क) वक्तृत्वाचे प्रसंग आणि प्रकार ड) चांगल्या वक्तृत्वाची वैशिष्ट्ये	१५	१
३.	वृत्तपत्रीय संवाद अ) वृत्तपत्र : स्वरूप, महत्त्व व कार्य ब) अग्रलेख, वृत्तपत्रीय लेखन क) सदरलेखन, बातमी लेखन ड) मुलाखत व जाहिरात लेखन	१५	१
४.	संहिता लेखन अ) पटकथा लेखन ब) नाट्य लेखन क) जाहिरात संहिता	१५	१

संदर्भ ग्रंथ :

१. संवादशास्त्र - श्रीपाद जोशी
२. संवादाची मूलतत्त्वे - यशवंतराव चव्हाण महाराष्ट्र मुक्त विद्यापीठ, नाशिक.
३. संवादाची मूलभूत तंत्रे व कौशल्ये - यशवंतराव चव्हाण महाराष्ट्र मुक्त विद्यापीठ, नाशिक
४. वक्तृत्वशास्त्र भाग १ व २ - के. सी. ठाकरे
५. वक्तृत्वशास्त्र - न. वि. गाडगीळ
६. वृत्तविद्या - स. ह. देशपांडे
७. वृत्तपत्रे व संवादाचे स्वरूप - यशवंतराव चव्हाण महाराष्ट्र मुक्त विद्यापीठ, नाशिक
८. व्यावहारिक मराठी - ल. रा. नसिराबादकर, फडके प्रकाशन कोल्हापूर, आठवी आवृत्ती २००८
९. व्यावहारिक मराठी - संपा. स्नेहल तावरे
१०. उपयोजित मराठी - संजय लांडगे
११. वक्तृत्व आणि संभाषण कौशल्य - श्रुतीश्री वडगबाळकर
१२. मराठी व्याकरण - श्रीपाद भागवत
१३. संपादन कला - वि. ल. धारुरकर, रामराज्य प्रकाशन, औरंगाबाद
१४. मराठी नाट्यलेखन तंत्राची वाटचाल - रवींद्र कुलकर्णी, व्हिनस प्रकाशन, पुणे
१५. पारंपरिक मराठी तमाशा आणि वगनाट्य - डॉ. विश्वनाथ शिंदे

**अभ्यासपत्रिका HCT १.३. आधुनिक मराठी वाङ्मयाचा इतिहास
(इ.स. १८०० ते १९२०)**

गुण ८०

उद्दिष्टे :

१. आधुनिक मराठी वाङ्मयाची परंपरा समजून घेणे.
२. वाङ्मय निर्मितीतील सामाजिक, सांस्कृतिक पार्श्वभूमी समजून घेणे.
३. मराठी साहित्यातील विविध लेखक व त्यांचे साहित्य समजून घेणे.
४. आधुनिक मराठी वाङ्मयाच्या इतिहासातील प्रमुख प्रवृत्ती समजून घेणे.
५. आधुनिक साहित्यातील विविध जाणिवांचा अभ्यास करणे.

अ.क्र.	घटक	तासिका	श्रेयांक
१.	इ.स. १८०० ते १९२० या कालखंडातील साहित्यनिर्मितीच्या सामाजिक, सांस्कृतिक प्रेरणा अ) पायाभरणीचा कालखंड (१८०० ते १८७४) ब) या कालखंडातील सामाजिक व सांस्कृतिक पार्श्वभूमी ड) या कालखंडातील साहित्याचे स्वरूप आणि वैशिष्ट्ये	१५	१
२.	इ.स. १८०० ते १९२० या कालखंडातील वाङ्मय अ) निबंध ब) कविता क) नाटक	१५	१
३.	इ.स. १८०० ते १९२० या कालखंडातील वाङ्मय अ) कथा ब) कादंबरी क) चरित्र - आत्मचरित्र ड) प्रवास वर्णन	१५	१
४.	इ.स. १८०० ते १९२० या कालखंडातील वाङ्मय अ) भाषाविषयक कार्य ब) कोशवाङ्मय क) व्याकरणविषयक लेखन	१५	१

टीप : इ.स. १८०० ते १९२० या कालखंडातील वाङ्मयनिर्मितीच्या प्रेरणा, प्रवृत्ती, प्रवाह, महत्त्वाचे ग्रंथकार व त्यांच्या साहित्यकृती या अनुषंगाने अभ्यास

संदर्भ ग्रंथ :

१. वाङ्मयेतिहासाची संकल्पना - संपादक द. दि. पुंडे, प्रतिमा प्रकाशन, पुणे.
२. प्रदक्षिणा खंड १ व २ - रा. श्री. जोग, कॉन्टिनेन्टल प्रकाशन, मुंबई.
३. आधुनिक मराठी वाङ्मयाचा इतिहास भाग १ व २ - अ. ना. देशपांडे, व्हिनस प्रकाशन, पुणे.
४. मराठी वाङ्मयाचा विवेचक इतिहास - प्र. न. जोशी
५. मराठी वाङ्मयाचा इतिहास खंड ४ व ५ - रा. श्री. जोग
६. मराठी साहित्य : इतिहास आणि संस्कृती, वसंत आबाजी डहाके, पॉप्युलर प्रकाशन, मुंबई
७. महाराष्ट्राच्या सामाजिक सांस्कृतिक स्थित्यंतराचा इतिहास - रमेश वरखेड, महाराष्ट्र राज्य साहित्य आणि संस्कृती मंडळ, मुंबई.
८. धार व काठ - नरहर कुरुंदकर
९. मराठी कादंबरीचे पहिले शतक - कुसुमावती देशपांडे
१०. मराठी साहित्य : प्रेरणा आणि स्वरूप - संपा. गो. मा. पवार व म. द. हातकणंगलेकर, पॉप्युलर प्रकाशन, मुंबई.
११. मराठी निबंध : उद्गम आणि विकास - डॉ. गिरीश मोरे, स्वरूप प्रकाशन, औरंगाबाद.
१२. मराठी चरित्र : रूप आणि इतिहास - जयंत वष्ट, पद्मगंधा प्रकाशन, पुणे.
१३. मराठी चरित्र : मूलतत्त्वे व समीक्षा - डॉ. ग. का. रावते, समर्थ प्रकाशन, मुंबई.
१४. चरित्र- आत्मचरित्र (तंत्र आणि इतिहास) - अ. म. जोशी, सुविचार प्रकाशन, नागपूर.

अभ्यासपत्रिका SCT १. १. एका लेखकाचा अभ्यास (मध्ययुगीन)
संत तुकाराम

गुण ८०

उद्दिष्टे :

१. मध्ययुगीन साहित्य, समाज आणि संस्कृती अभ्यासणे.
२. लेखक अभ्यास पद्धती समजून घेणे.
३. संत तुकाराम यांचे जीवनकार्य समजून घेणे.
४. संत तुकाराम यांच्या अभंगांचा सखोल अभ्यास करणे.
५. संत तुकाराम यांच्या अभंगांच्या आधारे तत्कालीन समाजजीवन समजून घेणे.
६. संत तुकाराम यांच्या अभंगातील विचारवैभव समजून घेणे.
७. संत तुकाराम यांच्या अभंगांचे वाङ्मयीन मूल्यामापन करणे.

अ.क्र.	घटक	तासिका	श्रेयांक
१.	महाराष्ट्राची संत परंपरा अ) संत संप्रदाय व साहित्य ब) वारकरी संप्रदाय : आचारधर्म क) संत तुकाराम : जीवन चरित्र	१५	१
२.	संत तुकाराम यांचे अभंग लेखन व प्रेरणा अ) संत तुकारामांचे अभंगांची निर्मितीप्रक्रिया ब) संत तुकारामांच्या अभंगातून प्रकटणारे तत्कालीन समाजजीवन क) संत तुकारामांचे विचारविश्व व तत्त्वचिंतन	१५	१
३.	संत तुकाराम यांच्या अभंगांचा आशय अ) संत तुकारामांच्या अभंगातील विविधता व व्यापकता ब) संत तुकारामांच्या अभंगातून प्रकटणारा मानवतावादी विचार क) संत तुकारामांच्या अभंगातून प्रकटणारी प्रतिमासृष्टी	१५	१
४.	संत तुकारामांच्या अभंगांचे वाङ्मयीन मूल्यमापन अ) संत तुकारामांच्या अभंगाचे भावसौंदर्य ब) संत तुकारामांच्या अभंगांची आवतरणक्षमता क) संत तुकारामांच्या अभंगाची भाषाशैली	१५	१

संदर्भ ग्रंथ :

१. पाच संत कवी - शं. गो. तुळपुळे
२. विद्रोही तुकाराम - आ. ह. साळुंखे
३. पुन्हा तुकाराम - दिलीप पुरुषोत्तम चित्रे
४. तुकाराम दर्शन - सदानंद मोरे
५. सर्वात्मभावी तुकाराम - अनिल गवळी
६. श्री तुकारामबाबांच्या अभंगांची गाथा, सचिव महाराष्ट्र राज्य साहित्य आणि संस्कृती मंडळ, मुंबई
७. तुकारामबाबांच्या गाथेचे निरुपण भाग १ व २, मारुती भाऊसाहेब जाधव (तळाशीकर गुरुजी) संत तुकाराम अध्यासन, शिवाजी विद्यापीठ, कोल्हापूर.
८. तुकाराम - भालचंद्र नेमाडे, साकेत प्रकाशन, औरंगाबाद
९. तुकाराम अभंगांची चर्चा खंड १ व २ - वा. ब. पटवर्धन व ग. ह. केळकर
१०. संत कवी तुकाराम : एक चिंतन - निर्मलकुमार फडकुले
११. साक्षात्कारी संत तुकाराम - शं. दा. पेंडसे
१२. तुकारामांचे निवडक १०० अभंग - संपा. श्री. म. पिंगे, गजमल माळी
१३. तुकाराम : व्यक्तित्व आणि कवित्व - किशोर सानप
१४. तुकारामाच्या अभंगांची आवतरणक्षमता - कृष्णा इंगोले, साकेत प्रकाशन, औरंगाबाद.

उद्दिष्टे :

१. लोकसाहित्य संकल्पना समजून घेणे.
२. लोकसाहित्याचे स्वरूप लक्षात घेणे.
३. लोकसाहित्याची निर्मिती व व्याप्ती समजावून घेणे.
४. लोकसाहित्याचा इतर शास्त्रांशी असलेला सहसंबंध समजून घेणे.
५. लोकसाहित्य संशोधनाच्या दिशा समजावून घेणे.

अ.क्र.	घटक	तासिका	श्रेयांक
१.	लोकसाहित्य : संकल्पना व स्वरूप अ) लोकसाहित्याची व्याख्या : पाश्चात्य व पौरवात्य ब) लोकसाहित्य : संज्ञा व स्वरूप क) लोकसाहित्य आणि लोकसंस्कृती	१५	१
२.	लोकसाहित्याची व्याप्ती अ) मौखिक आविष्कार ब) भौतिक संस्कृती क) लोकरूढी, विधी, समजूती ड) प्रयोगरूप लोककला	१५	१
३.	लोकसाहित्य आणि इतर शास्त्र सहसंबंध अ) लोकसाहित्य आणि मानववंशशास्त्र ब) लोकसाहित्य आणि भाषाशास्त्र क) लोकसाहित्य आणि समाजशास्त्र ड) लोकसाहित्य आणि मानसशास्त्र	१५	१
४.	लोकसाहित्य : संकलन आणि संशोधन अ) लोकसाहित्य संकलन व संशोधनाचे पद्धतीशास्त्र ब) क्षेत्रीय पद्धत क) स्तरीय पद्धत	१५	१

संदर्भ ग्रंथ :

१. लोकसाहित्याची रूपरेखा - दुर्गा भागवत
२. लोकसाहित्याचे स्वरूप - प्रभाकर मांडे
३. लोकसाहित्य मीमांसा भाग १ व २ - विश्वनाथ शिंदे
४. मौखिक वाङ्मयाची परंपरा - प्रभाकर मांडे
५. लोकसाहित्य - गंगाधर मोरजे
६. लोकसाहित्य अभ्यास दिशा - तारा भावाळकर
७. लोकसाहित्य क्षेत्रीय अभ्यास - गंगाधर मोरजे
८. लोकसंस्कृती आणि लोकजीवन - द. ता. भोसले
९. लोकसाहित्य आणि लोकसंस्कृती - रमेश वरखेडे
१०. लोकसाहित्याचे अंतःप्रवाह - प्रभाकर मांडे
११. लोकसंस्कृतीचे मूलतत्त्व - प्रभाकर मांडे
१२. मराठी तमाशाचे बदलते स्वरूप - नारायण पाटोळे
१३. ग्रामीण बोलीभाषेचे वैभव - डॉ. प्रज्ञा लामतुरे
१४. लोकसाहित्य : स्वरूप आणि विवेचन - पुरुषोत्तम कालभूत
१५. लोकसाहित्य : एक स्वतंत्र अभ्यासक्षेत्र - गंगाधर मोरजे
१६. लोकसाहित्यातील स्त्री चित्रण - डॉ. भारती रेवडकर
१७. भेदिक शाहिरीतील ऐकीव - डॉ. महादेव देशमुख
१८. प्रयोगरूप लोककलाप्रकार : परंपरा आणि स्वरूप - डॉ. महादेव देशमुख

अभ्यासपत्रिका SCT १. १. मराठी विज्ञान साहित्य

गुण ८०

उद्दिष्टे :

१. मराठी विज्ञान साहित्याचा अभ्यास करणे.
२. विज्ञानाचा मानवी जीवनावरील परिणाम अभ्यासणे.
३. वैज्ञानिक दृष्टिकोन रूजविणे.
४. मराठी विज्ञान साहित्याचे स्वरूप लक्षात घेणे.
५. साहित्यातील विविध प्रवाहांच्या अभ्यास करणे.

अ.क्र.	घटक	तासिका	श्रेयांक
१.	मराठी विज्ञान साहित्य : उद्गम आणि विकास मराठी विज्ञान साहित्य: संकल्पना व स्वरूप मराठी विज्ञान साहित्याचे उद्दिष्टे व वाटचाल मराठी विज्ञान साहित्याची वैशिष्ट्ये	१५	१
२.	पाठ्यपुस्तक : प्रेमाचा रेणू (कथासंग्रह) डॉ. संजय ढोले मेहता पब्लिशिंग हाऊस, पुणे	१५	१
३.	पाठ्यपुस्तक : प्रेषित (कादंबरी) जयंत नारळीकर मौज प्रकाशन गृह, मुंबई	१५	१
४.	पाठ्यपुस्तक : एककांचे मानकरी (लेखसंग्रह) व्ही.एन. शिंदे अक्षरदालन प्रकाशन, कोल्हापूर	१५	१

संदर्भ ग्रंथ :

१. विज्ञान साहित्य आणि संकल्पना - व. दि. कुलकर्णी
२. विज्ञान कथाविश्व - संपादक निरंजन घाटे व शिवाजीराव मोहिते, स्नेहवर्धन प्रकाशन, पुणे.
३. विज्ञान कथा : स्वरूप आणि समीक्षा, विश्वेश्वर सावदेकर
४. विज्ञान कथा : स्वरूप आणि आकलन - दत्ता बारबोले
५. विज्ञान कथा विशेषांक, म.सा.पत्रिका, ऑक्टोबर-डिसेंबर २०००६
६. मराठी विज्ञान साहित्य - म. सु. पगारे
७. विज्ञानाची गरूडझेप - जयंत नारळीकर
८. विज्ञान आणि वैज्ञानिक - जयंत नारळीकर
९. विज्ञान साहित्यविश्व - निरंजन घाटे
१०. विज्ञान लेखनाच्या शैलीसंबंधी - लेख दिलीप धोंगडे, भाषा आणि जीवन, उन्हाळी २००५
११. विज्ञान साहित्य विशेषांक- युगवाणी, मे- जून १९८५
१२. मराठी विज्ञान साहित्य : समीक्षा आणि संशोधन - डॉ. फुला बागूल, अथर्व पब्लिशिंग, जळगाव
१३. चार नगरांतले माझे विश्व - जयंत नारळीकर, मौज प्रकाशनगृह, मुंबई.

अभ्यासपत्रिका SCT १. २. मराठी बालसाहित्य

गुण ८०

उद्दिष्टे :

१. मराठी बालसाहित्याचे स्वरूप समजावून घेणे.
२. मराठी बालसाहित्य लेखनाचे प्रयोजन समजावून घेणे.
३. मराठी बालसाहित्याची वैशिष्ट्ये समजून घेणे.
४. मराठी बालसाहित्याची वाटचाल लक्षात घेणे.

अ.क्र.	घटक	तासिका	श्रेयांक
१.	बालसाहित्य : संकल्पना व स्वरूप अ) बालसाहित्याच्या व्याख्या ब) बालसाहित्याची वाटचाल क) बालसाहित्याची वैशिष्ट्ये - कल्पनाशीलता, अतार्किकता, उत्कंठशीलता ड) बालसाहित्याचे घटक : कथानक, वातावरण, पात्रयोजना, भाषा	१५	१
२.	बालसाहित्याचे प्रयोजन व वर्गीकरण अ) प्रयोजन : मनोरंजन, ज्ञानविस्तार, आनंदनिर्मिती ब) बालमानस विशेष : नाविण्यप्रियता, मानवीकरण, जिज्ञासा, अद्भूताची आवड, विनोदप्रियता क) बालसाहित्याचे वर्गीकरण : गद्य - कथा, कादंबरी, नाटक व निबंध ड) बालसाहित्याचे वर्गीकरण : पद्य - बालगीत, बडबडगीत, क्रीडागीते	१५	१
३.	पाठ्यपुस्तक : जंगल खजिन्याचा शोध (बालकादंबरी) सलीम सरदार मुल्ला, दर्या प्रकाशन, पुणे अ) कथानक ब) वातावरण निर्मिती क) पात्रयोजना ड) भाषा	१५	१

४.	पाठ्यपुस्तक : पाऊस माझा साथीदार (बालकवितासंग्रह) ज्ञानदा आसोलकर, स्पर्श प्रकाशन, राजापूर. अ) कवितांचे घटक ब) कवितांचे आशयसूत्रे क) कवितांचे भावसौंदर्य ड) कवितांची वैशिष्ट्ये	१५	१

संदर्भ ग्रंथ :

१. बालसाहित्याची रूपरेखा - मालतीबाई दांडेकर
२. मराठी बालसाहित्य : प्रवाह आणि स्वरूप - लीलावती भागवत
३. मराठी बालसाहित्य : सृजन समीक्षा, दायित्व व प्रसार - विश्वास वसेकर
४. बालसाहित्याचे अंतरंग - विश्वास वसेकर
५. मराठी बालसाहित्य : स्वरूप आणि अपेक्षा - सुलभा गोपाळ शहा

पुण्यश्लोक अहिल्यादेवी होळकर सोलापूर विद्यापीठ, सोलापूर

एम.ए.भाग - १ विषय - मराठी

नवीन अभ्यासक्रम (CBCS Pattern)

Language & Social Sciences Affiliated College Structure

शैक्षणिक वर्ष : २०२० - २०२१, २०२१ - २०२२, २०२२ - २०२३

सत्र दुसरे

अभ्यासपत्रिका HCT- १. १. साहित्य समीक्षा

अभ्यासपत्रिका HCT- १. २. मराठी भाषा : संवाद व उपयोजन भाग- २

अभ्यासपत्रिका HCT- १. ३. आधुनिक मराठी वाङ्मयाचा इतिहास
(इ.स. १९२० ते १९६०)

अभ्यासपत्रिका SCT- १. १. एका लेखकाचा अभ्यास (आधुनिक)

महात्मा जोतीराव फुले

किंवा

१. २. मराठी लोकसाहित्य

किंवा

अभ्यासपत्रिका OET - १. १. मराठी भाषा व स्पर्धा परीक्षा

किंवा

१. २. सृजनशील साहित्य

सत्र दुसरे

अभ्यासपत्रिका HCT १. १. साहित्य समीक्षा

गुण ८०

उद्दिष्टे :

१. समीक्षा म्हणजे काय ते समजून घेणे.
२. समीक्षेचा साहित्यप्रकारनिहाय विचार करणे.
३. समीक्षा पद्धतीचे आकलन करून घेणे.
४. मराठी समीक्षेची वाटचाल समजून घेणे.
५. मराठी समीक्षाव्यवहाराचे स्वरूप लक्षात घेणे.

अ.क्र.	घटक	तासिका	श्रेयांक
१.	समीक्षा : संकल्पना, स्वरूप व कार्य अ) समीक्षा : संज्ञा व संकल्पना ब) समीक्षेच्या व्याख्या व स्वरूप क) समीक्षेची मूलतत्त्वे ड) समीक्षेची कार्ये	१५	१
२.	समीक्षा पद्धती अ) आस्वादक समीक्षा पद्धती ब) मानसशास्त्रीय समीक्षा पद्धती क) मार्क्सवादी समीक्षा पद्धती ड) समाजशास्त्रीय समीक्षा पद्धती	१५	१
३.	साहित्य समीक्षेचे प्रकार अ) ग्रंथ समीक्षा ब) लेखकाचा अभ्यास क) कालखंडाचा अभ्यास	१५	१
४.	मराठी समीक्षेची वाटचाल (निवडक मराठी समीक्षा : संपादक गो. मा. पवार व म.द.हातकणंगलेकर या ग्रंथातील काही निवडक लेख) अ) कादंबरी - भालचंद्र नेमाडे ब) नवकथेचे स्वरूप - गंगाधर गाडगीळ क) काव्य आणि सामाजिक जाणीव - गो. वि. करंदीकर ड) दलित साहित्याची भूमिका - बाबुराव बागूल	१५	१

संदर्भ ग्रंथ :

१. साहित्य आणि समीक्षा - वा. ल. कुलकर्णी
२. साठोत्तरी मराठी समीक्षा - संपा. केशव सप्रे
३. समीक्षेतील नव्या संकल्पना - संपा. मनोहर जाधव
४. मराठी संशोधनाच्या नव्या दिशा - संपा. अविनाश आवलगावकर
५. समीक्षा : संकल्पना आणि स्वरूप- संपा. भास्कर शेळके, शशिकांत साळवे
६. समीक्षा आणि समीक्षा पद्धती - नीला पांढरे
७. आधुनिक समीक्षा सिध्दांत- मिलिंद मालशे, अशोक जोशी
८. समीक्षा पद्धती : सिध्दांत आणि उपयोजन - संपा. डॉ. रवींद्र ठाकूर, डॉ. नंदकुमार मोरे
९. अवलोकन : मराठी समीक्षा आणि साहित्य - दिंगबर पाध्ये
१०. समीक्षेची रूपे - गंगाधर पाटील
११. समीक्षामीमांसा - गंगाधर पाटील
१२. दलित साहित्याचे क्रांतीविज्ञान- बाबुराव बागूल

अभ्यासपत्रिका HCT १. २. मराठी भाषा : संवाद व उपयोजन भाग- २

गुण ८०

उद्दिष्टे :

१. भाषिक संवादाचे महत्त्व समजावून घेणे.
२. संवाद प्रक्रियेतील विविध घटकांचा परिचय करून घेणे.
३. संवाद माध्यमांचे स्वरूप लक्षात घेणे.
४. संवाद माध्यमांचे सामाजिक व सांस्कृतिक योगदान स्पष्ट करणे.
५. मराठी भाषा आणि समकालीन समाजमाध्यमांचे स्वरूप समजून घेता येईल

अ.क्र.	घटक	तासिका	श्रेयांक
१.	आकाशवाणी संवादाचे स्वरूप अ) आकाशवाणी : माध्यमाचे स्वरूप व कार्य ब) बातमीपत्रे, उद्घोषणा क) मुलाखत, परिसंवाद, श्रुतिका ड) नभोनाट्य, जाहिरात	१५	१
२.	दूरचित्रवाणी संवादाचे स्वरूप अ) दूरचित्रवाणी : स्वरूप व कार्य ब) बातमीपत्रे, चर्चा संचलन क) मालिका लेखन ड) जाहिरात लेखन	१५	१
३.	समाजमाध्यमांच्या संवादाचे स्वरूप अ) ब्लॉग लेखन (अनुदिनी) ब) ट्विटर क) व्हॉट्सअप ड) फेसबुक	१५	१
४.	प्रशासकीय संवाद अ) प्रशासन : संकल्पना व स्वरूप ब) प्रशासकीय पत्रव्यवहार - आवक- जावक, कार्यालयीन टिप्पणी, कार्यवृत्तांत ड) प्रशासकीय पत्रव्यवहाराची भाषा	१५	१

संदर्भ ग्रंथ :

१. नभोवाणी कार्यक्रम : तंत्र आणि मंत्र - यशवंतराव चव्हाण महाराष्ट्र मुक्त विद्यापीठ, नाशिक
२. आकाशवाणी - विश्वकर्मा रामबिहार
३. माध्यम चित्रवाणी - आकाशनंद
४. दूरदर्शन संवादाचे स्वरूप आणि कौशल्य- यशवंतराव चव्हाण महाराष्ट्र मुक्त विद्यापीठ, नाशिक
५. व्यावहारिक मराठी - संपादक स्नेहल तावरे
६. व्यावहारिक मराठी - सयाजीराजे मोकाशी
७. वक्तृत्व आणि संभाषण कौशल्य - श्रुतीश्री वडगबाळकर
८. संवादशास्त्र - श्रीपाद जोशी
९. संवादाची मूलतत्त्वे - यशवंतराव चव्हाण महाराष्ट्र मुक्त विद्यापीठ, नाशिक
१०. संवादाची मूलभूत तंत्रे व कौशल्ये - यशवंतराव चव्हाण महाराष्ट्र मुक्त विद्यापीठ, नाशिक
११. शासकीय लेखन व लेखन साहित्य - शासकीय मुद्रणालय, मुंबई
१२. शासन व्यवहारात मराठी - भाषा संचालनालय, मुंबई
१३. व्यावहारिक मराठी - ल.रा. नसिराबादकर, फडके प्रकाशन, कोल्हापूर, आठवी आवृत्ती, २००८

**अभ्यासपत्रिका HCT १. ३. आधुनिक मराठी वाङ्मयाचा इतिहास
(इ.स. १९२० ते १९६०)**

गुण ८०

उद्दिष्टे :

१. आधुनिक मराठी वाङ्मय इतिहासाची परंपरा समजून घेणे.
२. वाङ्मय निर्मितीतील सामाजिक, सांस्कृतिक पार्श्वभूमी समजून घेणे.
३. मराठी साहित्यातील विविध लेखक व त्यांचे लेखन यांचा अभ्यास करणे.
४. आधुनिक मराठी वाङ्मय इतिहासातील प्रमुख प्रवृत्ती लक्षात घेणे.
५. आधुनिक साहित्यातील विविध जाणिवांचा अभ्यास करणे.

अ.क्र.	घटक	तासिका	श्रेयांक
१.	इ.स. १९२० ते १९६० या कालखंडातील सामाजिक, सांस्कृतिक पार्श्वभूमी अ) या कालखंडातील बदलते सामाजिक व सांस्कृतिक वातावरण ब) या कालखंडातील विचारसरणी व चळवळी क) या कालखंडातील साहित्याचे स्वरूप आणि वैशिष्ट्ये	१५	१
२.	इ.स. १९२० ते १९६० या कालखंडातील वाङ्मय अ) निबंध ब) कविता क) नाटक	१५	१
३.	इ.स. १९२० ते १९६० या कालखंडातील वाङ्मय अ) कथा ब) कादंबरी क) चरित्र - आत्मचरित्र	१५	१
४.	इ.स. १९२० ते १९६० या कालखंडातील वाङ्मय अ) ललित ब) प्रवासवर्णन क) वैचारिक लेखन	१५	१

टीप : इ.स. १९२० ते १९६० या कालखंडातील वाङ्मयनिर्मितीच्या प्रेरणा, प्रवाह, प्रवृत्ती, महत्त्वाचे ग्रंथकार व त्यांच्या साहित्यकृती या अनुषंगाने अभ्यास अपेक्षित आहे.

संदर्भ ग्रंथ :

१. आधुनिक मराठी वाङ्मयाचा इतिहास भाग १ व २ - अ. ना. देशपांडे
२. मराठी वाङ्मयाचा विवेचक इतिहास - प्र. न. जोशी
३. मराठी वाङ्मयाचा इतिहास खंड ४ व ५ - रा. श्री. जोग
४. प्रदक्षिणा खंड २ - रा. श्री. जोग
५. मराठी वाङ्मयाचा इतिहास खंड ७ (१९५० ते २०००) भाग १ ते ४, महाराष्ट्र साहित्य परिषद, पुणे.
६. धार व काठ - नरहर कुरुंदकर
७. मराठी कादंबरीचे पहिले शतक - कुसुमावती देशपांडे
८. मराठी साहित्य : प्रेरणा आणि स्वरूप -संपा. गो. मा. पवार व म. द. हातकणंगलेकर
९. संयुक्त महाराष्ट्र चळवळ आणि मराठी वृत्तपत्रे - डॉ. बिरुदेव कोकरे, सुगावा प्रकाशन, पुणे, प्रथम आवृत्ती, २०१७

अभ्यासपत्रिका SCT १.१. एका लेखकाचा अभ्यास (आधुनिक)
महात्मा जोतीराव फुले

गुण ८०

उद्दिष्टे :

१. एक लेखकाची अभ्यास पद्धती समजावून घेणे.
२. म. फुले यांच्या समग्र वाङ्मयाचा सखोल अभ्यास करणे.
३. म. फुले यांच्या व्यक्तिमत्त्वातील विविध पैलू समजून घेणे.
४. म. फुले यांचे सामाजिक व शैक्षणिक कार्य समजावून घेणे.
५. म. फुले यांच्या वाङ्मयीन कार्यकर्तृत्वाचे वेगळेपण लक्षात घेणे.
६. म. फुले यांच्या कार्याची कालसमर्पकता समजावून घेणे.

अ.क्र.	घटक	तासिका	श्रेयांक
१.	अ) लेखकाची अभ्यास पद्धती ब) म. फुले : जीवन व कार्य क) म. फुले यांचे साहित्य व विचार	१५	१
२.	अ) तृतीय रत्न नाटक (१८५५) ब) ब्राह्मणांचे कसब (१८६९) क) गुलामगिरी (१८७२)	१५	१
३.	अ) शेतकऱ्याचा असूड (१८८३) ब) सार्वजनिक सत्यधर्म पुस्तक (१८९१) क) इशारा (१८८५)	१५	१
४.	अ) सत्सार १, २ (१८८५) ब) पवाडा: छत्रपती शिवाजीराजे भोसले यांचा (१८६९) क) पवाडा : विद्याखात्यातील ब्राह्मण पंतोजी (१८६९) ड) मराठी ग्रंथकार सभेस पत्र (१८८५) इ) अखंडादि काव्यरचना	१५	१

संदर्भ ग्रंथ :

१. महात्मा फुले समग्र वाङ्मय - संपादन धनंजय कीर, स.गं. मालशे
२. महात्मा फुले गौरव ग्रंथ - संपादक हरि नरके
३. महात्मा फुले : व्यक्तित्व आणि विचार - ग. बा. सरदार
४. भारतीय साहित्याचे निर्माते महात्मा फुले - भा. ल. भोळे
५. ज्योतीपर्व - नागनाथ कोत्तापल्ले
६. बहुजन संस्कृतीचे जनक महात्मा फुले - प्रल्हाद लुलेकर
७. आधुनिक भूमिपुत्र जोतीराव फुले आणि शेतकऱ्याचा असूड - सारीपुत्र तुपेरे

अभ्यासपत्रिका SCT १.२. मराठी लोकसाहित्य

गुण ८०

उद्दिष्टे :

१. मराठी लोकसाहित्याची व लोकसंस्कृतीची परंपरा समजून घेणे.
२. मराठी लोकसाहित्याचे वर्गीकरण समजून घेणे.
३. मराठीतील प्रयोगरूप लोककलांचे आकलन करून घेणे.
४. मराठी लोकसाहित्याच्या अभ्यासकांचे योगदान पाहणे.
५. लोकसाहित्याच्या अभ्यासातून मराठी लोकजीवन समजून घेणे.

अ.क्र.	घटक	तासिका	श्रेयांक
१.	मराठी लोकजीवन, लोकसंस्कृती आणि लोकसाहित्य	१५	१
२.	मराठीतील लोकसाहित्याचे वर्गीकरण १. लोककथा २. लोकगीते ३. लोककथागीते	१५	१
३.	मराठीतील प्रयोगरूप लोककला १. कीर्तन २. भारूड ३. जागरण (खंडोबा) ४. गोंधळ ५. पोतराज गाणी ६. वासुदेव गाणी ७. दशावतार	१५	१
४.	मराठी लोकसाहित्य अभ्यासकांचे योगदान १. दुर्गा भागवत २. सरोजिनी बाबर ३. गंगाधर मोरजे ४. रा. चिं. ठेरे ५. प्रभाकर मांडे ६. तारा भवाळकर ७. शरद व्यवहारे ८. विश्वनाथ शिंदे	१५	१

संदर्भ ग्रंथ :

१. लोकसाहित्याचे स्वरूप, प्रभाकर मांडे, गोदावरी प्रकाशन, औरंगाबाद
२. मौखिक वाङ्मयाची परंपरा, प्रभाकर मांडे, गोदावरी प्रकाशन, औरंगाबाद
३. लोकसाहित्याची रूपरेखा, दुर्गा भागवत
४. संत साहित्य आणि लोकसाहित्य, दुर्गा भागवत, श्रीविद्या प्रकाशन, पुणे
५. लोकसाहित्य, गंगाधर मोरजे, दास्ताने रामचंद्र आणि कंपनी, पुणे
६. लोकसाहित्याची अभ्यास दिशा, तारा भवाळकर, स्नेहवर्धन प्रकाशन, पुणे
७. लोकसाहित्य मीमांसा भाग १, २, विश्वनाथ शिंदे,
८. लोकसंस्कृतीचे उपासक, रा. चिं. ठेरे
९. प्रयोगरूप लोककला प्रकार : परंपरा आणि स्वरूप - डॉ. महादेव देशमुख

अभ्यासपत्रिका OET १. १. मराठी भाषा व स्पर्धा परीक्षा

गुण ८०

उद्दिष्टे :

१. मराठी भाषेचे स्वरूप समजून घेणे.
२. मराठी भाषेचे व्याकरण समजून घेणे.
३. स्पर्धा परीक्षेतील मराठी भाषेचे स्वरूप व महत्त्व लक्षात घेणे.
४. स्पर्धा परीक्षेसाठी मराठी भाषेची तयारी करून घेणे.

अ.क्र.	घटक	तासिका	श्रेयांक
१.	भाषा व मराठी भाषा अ) भाषा : संकल्पना व स्वरूप ब) मराठी भाषा उत्पत्ती विचार क) मराठी भाषेची वाटचाल	१५	१
२.	मराठी भाषेचे व्याकरण : ०१ अ) व्याकरणाचे स्वरूप व विशेष ब) भाषाभ्यासातील व्याकरणाचे महत्त्व क) मराठी व्याकरणाचा इतिहास	१५	१
३.	मराठी भाषेचे व्याकरण : ०२ अ) शब्दजाती स्वरूप व प्रकार ब) लिंग व वचनविचार क) समास, वाक्प्रचार व म्हणी	१५	१
४.	मराठीतील विभक्ती व प्रयोगविचार अ) मराठीतील विभक्ती स्वरूप, प्रकार व वादस्थळे ब) मराठी वृत्ते व अलंकार क) मराठीतील प्रयोगविचार स्वरूप व प्रकार	१५	१

संदर्भ ग्रंथ :

१. मराठी भाषा : उद्गम आणि विकास - कृ. पां. कुलकर्णी
२. मराठीचा भाषिक अभ्यास - संपा. मु.श्री. रानडे
३. शास्त्रीय मराठी व्याकरण - मो. के. दामले
४. मराठी व्याकरणाची मूलतत्त्वे - ग. ह. केळकर
५. मराठी व्याकरणाचे व्याकरण - कृ. पां. कुलकर्णी
६. मराठी व्याकरणाचा पुनर्विचार - अरविंद मंगळूरकर
७. मराठीचे व्याकरण - लीला गोविलकर
८. मराठी व्याकरणातील वादस्थळे - सुनील रामटेक
९. सुगम मराठी व्याकरण व लेखन - मो. रा. वाळिंबे
१०. मराठी व्याकरण परिचय - राजशेखर हिरेमठ
११. मराठी व्याकरण वाद आणि प्रवाद - कृ. पां. अर्जुनवाडकर
१२. सुगम मराठी व्याकरण - पद्मिनी बिनिवाले
१३. साहित्याची भाषा - भालचंद्र नेमाडे
१४. भाषाविज्ञान व मराठी भाषा - अनिल गवळी
१५. मराठीचे वर्णनात्मक भाषाविज्ञान - महेंद्र कदम

अभ्यासपत्रिका OET १. २. सृजनशील साहित्य

गुण ८०

उद्दिष्टे :

१. सृजनशील लेखनातून प्रकट होणारे मानव आणि समाज यातील सहसंबंध शोधणे.
२. सृजनशील लेखनातील विविध अभिव्यक्तीच्या माध्यमांचा अभ्यास करणे.
३. सृजनशील साहित्यप्रकारांची ओळख करून घेणे.
४. सृजनशील लेखनाचे विशेष अभ्यासणे.
५. सृजनशील लेखन निर्मितीसाठी आवश्यक त्या क्षमतांचा विकास होणे.

अ.क्र.	घटक	तासिका	श्रेयांक
१.	सृजनशील लेखन : संकल्पना व स्वरूप अ) सृजनशील लेखनाची गरज ब) सृजनशील लेखनाची मूलतत्त्वे क) सृजनशील लेखन आणि सामाजिक सहसंबंध	१५	१
२.	सृजनशील लेखनाची व्याप्ती अ) सृजनशील लेखनाची प्रक्रिया ब) सृजनशील लेखनातील समस्या क) सृजनशील लेखनाची वैशिष्ट्ये	१५	१
३.	सृजनशील लेखनाचे प्रकार अ) कथा ब) कादंबरी क) कविता ड) नाटक	१५	१
४.	सृजनशील लेखनप्रक्रियेतील घटक अ) कथानक ब) पात्ररचना क) वातावरणनिर्मिती ड) भाषाशैली	१५	१

संदर्भ ग्रंथ :

१. साहित्याची निर्मितीप्रक्रिया - आनंद यादव
२. सजर्नशोध आणि लिहिता लेखक - विलास सारंग
३. यात्रा- अंतर्यात्रा - वसंत आबाजी डहाके
४. वाचणाऱ्याची रोजनिशी - सतीश काळसेकर
५. चित्र आणि चरित्रे - व्यंकटेश माडगूळकर
६. सृजनात्मक लेखन - आनंद पाटील
७. व्यक्तिरेखा - य. दि. फडके
८. निवडक मुलाखती - भालचंद्र नेमाडे